

Datum
2019-06-05

Diarie nr
5.0-1903-0189

Ert datum
2019-03-05

Er beteckning
N2019/00699/SPN

Vår referens
Maria Kristensson

Näringsdepartementet
n.remissvar@regeringskansliet.se
marija.grekovska@regeringskansliet.se

Remissvar

Betänkandet: Privat initiativrätt – Planintressentens medverkan vid detaljplaneläggning (SOU 2019:9)

Bakgrund

Statens geotekniska institut (SGI) har av Näringsdepartementet beretts möjlighet att lämna synpunkter på betänkandet "Privat initiativrätt – Planintressentens medverkan vid detaljplaneläggning (SOU 2019:9)". Synpunkter lämnas endast på frågor som rör SGI:s verksamhetsområden, vilket i detta sammanhang betyder geotekniska och miljögeotekniska frågor kopplat till miljö, hälsa, säkerhet och ett långsiktigt hållbart markbyggnande. SGI har ett utpekat ansvar att bistå länsstyrelser och kommuner i geotekniska säkerhetsfrågor i planprocessen (ras, skred, erosion och dessa frågors koppling till översvämning).

Sammanfattning av SGI:s synpunkter

SGI anser att det är bra, och viktigt, att utredningen tydligt betonar kommunernas fortsatta ansvar för planprocessen i det enskilda fallet likväl som för den fysiska planeringen på lång sikt. SGI anser att det finns en risk att kommunen uppfattas som partisk i fall då utredningar utarbetas av en konsult som upphandlas av en exploatör/byggherre som har ett egenintresse i att planen kommer till stånd och även att kommunen överlåter ställningstaganden till exploatör/byggherre. Då många kommuner saknar kompetens inom området kan det vara svårt för dem att värdera underlagen.

SGI anser att det är positivt att t ex geotekniska utredningar eller undersökningar av förorenade områden utförs tidigt i planeringen av nya områden då detta möjliggör ett tidigt hänsynstagande till geotekniska frågor och frågor om förorenad mark. SGI bedömer att det kan skapa bättre förutsättningar för att markens lämplighet är säkerställd när planen väl antas.

Att planintressenten ges formell möjlighet att innan detaljplaneläggningen startar ta fram utredningar ställer ytterligare krav på dialogen mellan parterna. SGI ser också att dialogen mellan kommunen och planintressenten kan försämrats om denne inhämtar yttrande direkt från länsstyrelsen. SGI anser att det är viktigt att det säkerställs att kommunen deltar i dialogen även mellan tidpunkten då positivt planbesked ges och själva detaljplanarbetet påbörjas.

SGI anser att det är viktigt att kommunen har en aktiv roll i att ta ställning till vilka utredningar som görs samt vilken omfattning och kvalitetsnivå utredningarna håller samt om utredningarna tar hänsyn till de förutsättningar som planen medger. SGI ser inte hur det ska göras inom ramen för det system som nu skapas eftersom kommunen inte har någon formell roll då underlagen utarbetas.

Statens geotekniska institut

581 93 LINKÖPING
Besöksadress: Olaus Magnus väg 35

Phone: +46 13-20 18 00
Fax: +46 13-20 19 14
E-post: sgj@swedgeo.se

Bankgiro: 5211-0053
Plusgiro: 18 30 64-5
Org.nr: 20 21 00-0712

SGI anser att det är positivt om Boverket får i uppdrag av regeringen att tillsammans med SGI och övriga berörda myndigheter ta fram en vägledning som vänder sig till kommuner avseende vilket underlag som krävs för att klarlägga de geotekniska och miljögeotekniska förutsättningarna för en detaljplan.

SGI:s synpunkter

Kommunens ansvar för planprocessen

SGI anser att det är bra, och viktigt, att utredningen tydligt betonar kommunernas fortsatta ansvar för planprocessen i det enskilda fallet likväl som för den fysiska planeringen på lång sikt. SGI anser att det är viktigt att det är kommunen som säkerställer att det planförslag som antas tillgodoser gällande krav.

Geotekniska frågeställningar behöver komma in tidigt i planprocessen

SGI anser att det är positivt att t ex geotekniska utredningar eller undersökningar av förorenade områden utförs tidigt i planeringen av nya områden då detta möjliggör ett tidigt hänsynstagande till geotekniska frågor och frågor om förorenad mark. SGI bedömer att det kan skapa bättre förutsättningar för att markens lämplighet är säkerställd när planen väl antas samt att kostnaderna för det som planeras kan optimeras. Att planintressenten har möjlighet att inhämta synpunkter på den planläggning som planbeskedet avser skapar möjligheter för detta. SGI:s erfarenhet är att det idag fortfarande i granskningskedet återstår synpunkter i många planärenden avseende geotekniska säkerhetsfrågor som behöver åtgärdas för att markens lämplighet ska kunna klarläggas och hanteras på ett lämpligt sätt i planen. Att geotekniska utredningar tas fram i ett tidigare skede bör kunna minska dessa kvarvarande synpunkter.

Dialogen och kompetensen hos kommunen och planintressenten behöver säkras

SGI ser det som positivt att exploatörers och byggherrars kompetens kan tas tillvara tidigt i planeringen. Exploatörer och byggherrar har dock inte alltid kunskapen om vad som behöver undersökas i planprocessen och här krävs en kunskapsuppbyggnad för att de geotekniska och miljögeotekniska underlagen ska innehålla den information som krävs för att visa på att marken är lämplig att bebygga.

Det anges i utredningen att det är viktigt att planmyndigheten verkligen kan säkerställa att de bedömningar som görs är sakliga och opartiska så att inte objektiviteten kan ifrågasättas. SGI ställer sig frågande till hur detta görs i ärenden där t ex geotekniska och miljötekniska utredningar utarbetas av en konsult som upphandlas av en exploatör/byggherre som har ett egenintresse i att planen kommer till stånd. SGI anser att det finns en risk att kommunen uppfattas som partisk i dessa sammanhang och även att kommunen överlåter ställningstaganden till exploatör/byggherre. SGI anser att det är nödvändigt att det framgår om viss enskild tagit fram planeringsunderlag och vilket underlag som tagits fram av enskild för att öka transparensen i planeringsprocessen men har svårt att avgöra om det är tillräckligt. Då många kommuner saknar kompetens inom området kan det vara svårt för dem att värdera underlagen.

Ett problem idag är att dialogen mellan kommunens planhandläggare och den som utfört en geoteknisk utredning inte fungerar tillfredställande. Redan idag brister dialogen mellan de som författar planer och de som utför geotekniska undersökningar. De resultat som erhålls i den geotekniska undersökningen inarbetas inte i planen på ett tillfredsställande sätt och det finns även en risk att de geotekniska och miljögeotekniska underlagen blir geografiskt begränsade så att inte omgivningspåverkan kommer

med i bedömningarna. Att planintressenten ges formell möjlighet att innan detaljplaneläggningen startar ta fram utredningar ställer ytterligare krav på dialogen mellan parterna. SGI ser också att dialogen mellan kommunen och planintressenten kan försämrats om denne inhämtar yttrande direkt från länsstyrelsen. Därför anser SGI att det är viktigt att det säkerställs att kommunen deltar i dialogen även mellan tidpunkten då positivt planbesked ges och själva detaljplanarbetet påbörjas.

Kvaliteten på underlagen och hur de arbetas in i detaljplanen är avgörande

SGI anser att det är viktigt att kommunen har en aktiv roll i att ta ställning till vilka utredningar som görs samt vilken omfattning och kvalitetsnivå utredningarna håller samt om utredningarna tar hänsyn till de förutsättningar som planen medger. SGI ser inte hur det ska göras inom ramen för det system som nu skapas eftersom kommunen inte har någon formell roll då underlagen utarbetas. SGI:s uppfattning är att en del kommuner redan idag helt överlåter till konsulter att driva utredningar och även avgöra hur resultaten bäst inarbetas i planen då kommunen ofta saknar egen geoteknisk och miljögeoteknisk kompetens. SGI vill trycka på att omfattning och kvalitet på de utredningar som utförs t ex vid bedömningar av markens lämplighet för byggnation, både när det gäller miljötekniska och geotekniska utredningar, är avgörande för om frågan är tillräckligt utredd och därmed om marken är lämplig att bebygga. Många kommuner har ingen egen geoteknisk kompetens och är därför helt beroende av konsulter eller SGI:s stöd i planprocessen (omfattar ras, skred och erosion). SGI anser att det är viktigt att kommunen granskar och säkerställer att tillräckligt omfattande geotekniskt och miljögeotekniskt underlag tas fram så att markens lämplighet verkligen klarläggs och åtgärder vidtas som säkerställer markens lämplighet och ett långsiktigt hållbart markbyggande. Den som granskar utredningen bör vara väl insatt i planarbete och vad som krävs för att säkerställa markens lämplighet.

SGI anser att det är positivt om det blir tydligt för planintressenten tidigt i planprocessen vilket underlag som krävs för planläggningen eftersom det kan effektivisera planprocessen. Det är dock väsentligt att den geotekniska och miljögeotekniska expertkompetensen finns med under hela planprocessen så att underlagen efterhand kan kompletteras om nya förutsättningar uppstår som behöver utredas och så att förutsättningarna kommer med i planeringen.

Vägledning behövs för att markens lämplighet ska kunna säkerställas

SGI anser att det är positivt om Boverket får i uppdrag av regeringen att tillsammans med SGI och övriga berörda myndigheter ta fram en vägledning som vänder sig till kommuner avseende vilket underlag som krävs för att klarlägga de geotekniska och miljögeotekniska förutsättningarna för en detaljplan. I samband med att Boverket och SGI under 2018 tog fram en tillsynsvägledning om ras, skred och erosion identifierades behovet av en bredare vägledning som vänder sig till kommuner och som kan beskriva frågeställningarna mer detaljerat samt även ta med andra frågeställningar än vad som var möjligt inom ramen för tillsynsvägledningen. Om en sådan vägledning ska tas fram är det viktigt att samtliga myndigheter som deltar i en sådan får de ekonomiska förutsättningarna att delta i ett sådant arbete.

En detaljplan kan påverkas av geotekniska och miljögeotekniska förutsättningar utanför själva detaljplanområdet. När exploatörer och byggherrar tar fram geotekniska underlag tenderar de ofta att begränsa sig till det område som ska exploateras. Det är därför viktigt att vägledning tas fram som tydliggör vad som krävs vid detaljplaneläggning av ett område. Här är även dialogen mellan kommun och planintressent viktig, där kommunen har den lokala kunskapen.

Datum
2019-06-05

Diarie nr
5.0-1903-0189

Förslaget kommer öka antalet ärenden hos SGI

I utredningen anges att även andra statliga myndigheter kan komma att påverkas av förslaget men utredningen bedömer att denna handläggning kan rymmas inom befintliga ramar. SGI delar inte den uppfattningen.

Länsstyrelsen kommer i vissa fall behöva samråda med andra statliga myndigheter innan länsstyrelsen kan yttra sig över vilket planeringsunderlag som kan behövas. Så är fallet avseende geotekniska säkerhetsfrågor, dvs ras, skred och erosion, där länsstyrelsen i många fall behöver ta in synpunkter från SGI. Detta kommer att leda till att antalet ärenden som inkommer till SGI ökar. För att kunna möta den ökade ärendemängden behöver SGI tillföras resurser.

SGI konstaterar dessutom att det finns ett flertal förslag inom översiktplaneutredningen som enligt vår bedömning kommer att innebära en ökad ärendemängd till SGI. Länsstyrelserna har uppmärksammats som myndigheter med ett ökat behov av resurser i dessa sammanhang men SGI har glömts bort. Då vi stödjer länsstyrelser och kommuner avseende geotekniska säkerhetsfrågor i planprocessen, vilka tillhör de sk ingripandegrunderna, innebär en ökande ärendemängd till länsstyrelserna en ökande ärendemängd även till SGI. Om de här frågorna (ras, skred och erosion i planprocessen) ska kunna hanteras på ett ändamålsenligt sätt är det därför av största vikt att även SGI tillförs resurser i detta sammanhang.

Beslut

Beslut i detta ärende har tagits av generaldirektör Åsa-Britt Karlsson efter föredragning av enhetschef Maria Kristensson, som handlagt ärendet tillsammans med Anette Björlin och miljöjurist Sofie Hermansson.

STATENS GEOTEKNISKA INSTITUT

Åsa-Britt Karlsson
Generaldirektör

Maria Kristensson
Enhetschef Planenheten